

Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä 06.10.2026 § 99

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 06.10.2026

§ 99

Valtuustoaloite: Nuorten kotiintuloaikasuositukset ja yhteisöllisen iltarakenteen vahvistaminen Lahdessa

2238/00.01.01.03/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

nuorisotoimenjohtaja Jouni Kivilahti, 050 518 4492

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

sivistysjohtaja Mäkelä Mikko

Päätösehdotus

Lautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutettu Kalle Aaltonen jätti 13.4.2026 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Nuorten kotiintuloaikasuositukset ja yhteisöllisen iltarakenteen vahvistaminen Lahdessa

Nuorten hyvinvointi, riittävä uni sekä turvallinen kasvuympäristö ovat keskeisiä tekijöitä, joihin kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa ennen kaikkea ennaltaehkäisevin keinoin. Viime vuosina asiantuntijat ovat nostaneet esiin huolen nuorten unirytmien heikkenemisestä, lisääntyneestä pahoinvoinnista sekä ilta-aikojen hallitsemattomasta ajankäytöstä.

Useissa suomalaisissa kunnissa on otettu käyttöön kotiintuloaikasuosituksia vanhemmuuden tueksi. Kokemusten perusteella pelkät suositukset eivät kuitenkaan yksin riitä muuttamaan nuorten käyttäytymistä tai vahvistamaan hyvinvointia, mikäli ne jäävät irrallisiksi toimenpiteiksi ilman laajempaa yhteisöllistä tukea.

Kansainvälisesti tarkasteltuna erityisesti Islantissa kehitetty toimintamalli on osoittanut, että nuorten hyvinvointia voidaan parantaa merkittävästi yhdistämällä selkeät rajat, vanhempien keskinäinen sitoutuminen, aikuisten läsnäolo sekä mielekäs ilta-aikainen tekeminen. Mallin keskeinen oppi on, että yksittäiset toimenpiteet eivät riitä, vaan vaikutus syntyy arjen rakenteiden ja yhteisten toimintatapojen kautta.

Lahdessa on olemassa hyvät edellytykset tämänkaltaisen kevyen, kustannustehokkaan mallin soveltamiseen, hyödyntäen jo olemassa olevia tiloja, toimijoita ja yhteisöjä ilman merkittäviä lisäresursseja.

Vanhemmuudella on keskeinen merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentumisessa. Selkeät rajat, läsnäolo sekä kiinnostus nuoren arkea kohtaan ovat keskeisiä tekijöitä, jotka tukevat turvallisuuden tunnetta, hyvinvointia ja terveitä elämäntapoja. Samanaikaisesti on kuitenkin tunnistettava, että nykyisessä toimintaympäristössä vanhemmuus on muuttunut aiempaa haastavammaksi, eikä yksittäinen perhe voi yksin hallita kaikkia nuorten ajankäyttöön ja ilta-aikaan liittyviä ilmiöitä.

Käytännössä tämä näkyy tilanteina, joissa rajojen asettaminen vaikeutuu, jos yhteisiä pelisääntöjä ei ole. Tällöin yksittäinen vanhempi jää helposti yksin ja nuori voi vedota siihen, että muilla säännöt ovat väljempiä. Juuri tästä syystä vanhemmuuden tukeminen edellyttää myös yhteisiä, riittävän yhtenäisiä linjauksia, jotka eivät rajoita perheiden päätösvaltaa, mutta antavat sille selkänojan.

Kyse ei ole siitä, että kunta määrittäisi perheiden arkea, vaan siitä, että se mahdollistaa vanhemmille paremmat edellytykset toimia johdonmukaisesti. Kun

pelisäännöt ovat riittävän näkyviä ja jaettuja, rajojen asettaminen helpottuu ja nuorten on helpompi hyväksyä ne osana normaalia arkea.

Esitämme, että Lahden kaupunki:

1. Valmistelee kotiintuloaikasuositukset

lahtelaisille lapsille ja nuorille ikäryhmittäin vanhemmuuden tueksi. Suositusten tavoitteena on luoda yhteinen viitekehys, joka helpottaa rajojen asettamista ja tukee nuorten riittävää unensaantia.

2. Käynnistää vanhemmille suunnatun yhteisen linjauksen

koulujen ja varhaiskasvatuksen kautta siten, että vanhemmille tarjotaan selkeä ja yhtenäinen viesti kotiintuloajoista, nuorten iltarutiineista sekä aikuisten yhteisestä vastuusta.

3. Mahdollistaa olemassa olevien tilojen kevyen iltakäytön

esimerkiksi koulujen, liikuntasalien ja nuorisotilojen osalta ilman raskasta ohjelmasisältöä, tarjoten nuorille turvallisia paikkoja viettää aikaa iltaisin.

4. Vahvistaa aikuisten läsnäoloa nuorten ilta-ajassa

yhteistyössä järjestöjen, seurojen ja vapaaehtoisten kanssa siten, että nuoria kohdataan matalalla kynnyksellä ilman kontrollin tai sanktioiden painotusta.

5. Kokoaa ja tekee näkyväksi matalan kynnyksen harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuudet

Lahdessa siten, että nuorilla ja perheillä on parempi tieto olemassa olevista vaihtoehtoista.

6. Seuraa toimenpiteiden vaikutuksia

osana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta hyödyntäen olemassa olevaa tietoa nuorten hyvinvoinnista.

Aloitteen keskeinen tavoite

Aloitteen tavoitteena ei ole lisätä sääntelyä tai valvontaa, vaan tukea vanhemmuutta, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja rakentaa nuorten arkeen selkeämpiä rakenteita, jotka edistävät hyvinvointia ennaltaehkäisevästi.

Toimenpiteet ovat toteutettavissa pääosin ilman merkittäviä lisäkustannuksia hyödyntämällä olemassa olevia resursseja ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Lopuksi

Nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen ei edellytä yksittäisiä suuria investointeja, vaan johdonmukaisia, arkeen kiinnittyviä ratkaisuja. Yhteisesti sovitut pelisäännöt, aikuisten läsnäolo ja turvallinen ilta-aikainen ympäristö muodostavat kokonaisuuden, jolla voidaan vaikuttaa merkittävästi nuorten kasvuun ja arjen sujuvuuteen.”

Vastaus aloitteeseen:

Valtuustoaloitteessa esitetään kotiintuloaikasuositusten laatimista nuorille sekä yhteisöllisen iltarakenteen vahvistamista Lahdessa. Aloitteen tavoitteena on tukea nuorten hyvinvointia, vanhemmuutta ja yhteisöllisyyttä.

Nuorisopalvelut tarjoavat nuorille turvallista ja ohjattua vapaa-ajan toimintaa nuorisotiloilla arki-iltaisin sekä kiertävästi lauantaisin eri puolilla kaupunkia. Toiminnan tavoitteena on tarjota nuorille mielekästä tekemistä, turvallisia kohtaamispaikkoja sekä mahdollisuuksia yhteisölliseen toimintaan aikuisten ohjauksessa. Lisäksi nuorisotyötä tehdään kouluissa, tapahtumissa, harrastustoiminnassa sekä jalkautuvana työnä.

Lahdessa toteutetaan laajasti myös Harrastamisen Suomen mallia. Toiminta kattaa kaikki kaupungin peruskoulut, yhteensä noin 9 400 oppilasta. Tavoitteena on tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen itseään kiinnostavaan

harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Kaupungin nuorisopalvelut, liikuntapalvelut ja kulttuuripalvelut sekä järjestöt, seurakunnat ja lukuisat yhdistykset tarjoavat monipuolista toimintaa lapsille ja nuorille. Harrastusmahdollisuuksia sekä mm. nuorisotilojen toimintaa ja palveluja kootaan ja tehdään näkyväksi Hop In - palvelussa sekä kaupungin, seurojen, yhdistysten, järjestöjen ja muiden toimijoiden viestintäkanavissa.

Hop in –palvelussa ilmoitetaan myös maksuttomat harrastusmahdollisuudet. Palvelusta on tulossa suurempi markkinointikampanja syksyn 2026 aikana. Tarkoituksena on, että palvelu saadaan kaupungin sisällä laajasti käyttöön ja sinne ilmoitetaan mahdollisimman paljon harrastusmahdollisuuksia ja toimintoja. Hop in – palvelu korvasi aiemmin käytössä olleen harrastelahti -sivuston. Näin ollen aloitteessa esitetty tavoite matalan kynnyksen harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksien kokoamisesta ja näkyväksi tekemisestä tulee siten jo toteutumaan Hop in -palvelun kautta osana nykyistä toimintaa.

Lahden kaupungin koulujen liikuntasalit ovat laajasti kuntalaisten käytössä. Liikuntapalvelut vuokraavat saleja arkisin klo 16.00–22.00 ja viikonloppuisin klo 8.00–22.00. Vuokrausajan käyttöaste 24–26 kaudella primetime aikoihin oli arkisin (17–20) 84 % ja viikonloppuisin (10–16) 44 %. Liikuntapalveluilla on käytössään neljä liikunnanohjaajaa koko kaupungin alueella. Heidän ohjausresurssinsa kohdentuu liikuntarajoitteisiin ja ikääntyneeseen väestöön. Nykyisillä henkilöstöresursseilla avointa toimintaa ei ole mahdollista järjestää. Alaikäisten liikuntasalien käyttö edellyttää lisäksi tahoa, joka vastaa tilasta ja toiminnasta.

Kaupunki on selvittänyt mahdollisuuksia järjestää matalan kynnyksen liikuntatoimintaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Osallistuvan budjetoinnin kautta tällaiseen toimintaan osoitettiin rahoitusta, mutta toiminnan toteuttamiseen ei löytynyt riittävästi kiinnostuneita toimijoita. Koulujen liikuntasalien käyttöä hallinnoidaan Timmi-tilavarausjärjestelmän kautta. Koulujen syys- ja kevätkauden

vakiovuorot ovat haettavana vuosittain keväällä, ja ajantasainen varaustilanne on nähtävissä järjestelmässä, jossa myös vapaita vuoroja voidaan varata suoraan.

Nuorisotilojen aukioloaikojen puitteissa olevilla matalan kynnyksen liikuntatilavuoroilla on ollut kalenterivuoden aikana 30 229 osallistumiskertaa ja koulujen liikuntatiloja on käytetty yhteensä noin 2 150 tuntia. Harrastamisen lahden mallin ostopalveluryhmien liikuntatilojen käyttö vuodessa on 1 431 tuntia ja osallistumiskerrat 20 628.

Aloitteessa esitetään kaupungin laatimia kotiintuloaikasuosituksia. Yhtenäisten kotiintuloaikasuositusten laatiminen on haastavaa. Lasten ja nuorten elämäntilanteet, ikä, harrastukset ja perheiden tarpeet vaihtelevat merkittävästi. Monet nuoret osallistuvat iltaisin harrastuksiin, joiden päättymisajat vaihtelevat ja voivat sijoittua myös myöhäiseen iltaan. Lasten ja nuorten kasvatuksesta, arjesta ja kotiintuloajoista vastaavat ensisijaisesti huoltajat.

Vanhemmuuden tukemista, yhteisöllisyyden vahvistamista sekä nuorille tarjottavia turvallisia vapaa-ajan ympäristöjä pidetään tärkeinä. Kaupungin ammattilaisten tehtävänä on tukea perheitä tarjoamalla tietoa harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista sekä mahdollisuuksia turvalliseen harrastus- ja vapaa-ajantoimintaan. Esimerkiksi nuorisopalveluiden jalkautuvat työmuodot tiedottavat säännöllisesti huoltajia mm. Wilman ja median kautta nuoriin liittyvistä ilmiöistä sekä antavat vinkkejä nuorten kanssa toimimiseen. Nuorisopalveluiden nuorisotyöntekijät toimivat nuorten kanssa heidän vapaa-ajallaan ja ovat matalalla kynnyksellä yhteydessä huoltajiin, mikäli huolta herää.

Kaupungissa toimivat monialaiset asuinalueverkostot tarjoavat hyvän yhteistyöalustan, jossa vanhemmat, koulut, nuorisopalvelut, järjestöt, seurakunnat ja muut toimijat voivat käsitellä alueen erityiskysymyksiä ja aluekohtaisia lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Verkostojen kautta voidaan käydä keskustelua alueiden tarpeista, vanhemmuuden tukemisesta, nuorten vapaa-

ajanviettoon liittyvistä ilmiöistä sekä yhteisistä toimintatavoista. Näin voidaan edistää yhteisöllisyyttä ja aikuisten välistä yhteistyötä paikalliset olosuhteet huomioiden. Yhteistyöhön voidaan kutsua mukaan myös vanhempainyhdistykset.

Kaikesta edellä mainitusta johtuen sivistyspalveluissa ei pidetä kaikille yhteisten kotiintuloaika-suositusten laatimista perusteltuna.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: Kh

Kh: Kv

Kv: -